



SAJTÓKÖZLEMÉNY

Az Állatkert szerepe a biológiai sokféleség védelmében Élmények, láttnivalók, ismeretterjesztő programok a vadvilág napján

Budapest, 2020. március 3. (kedd) – Március 3-a a vadvilág napja. Ebből az alkalomból a Fővárosi Állat- és Növénykertben egész nap élményekkel, láttnivalókkal, ismeretterjesztő programokkal várták a nagyközönséget, bemutatva egyrészt azt, hogy miért fontos az élővilág sokféleségének megőrzése, és azt is, hogy mi mindent tesz a városligeti intézmény a veszélyeztetett élővilág, illetve a biodiverzitás védelme érdekében.

Március 3-án szerte a világon a vadvilág napját (World Wildlife Day) ünneplik a természetvédelemmel foglalkozó szervezetek, intézmények, közösségek. 2013-ban döntött úgy az ENSZ Közgyűlése, hogy legyen egy világnap, amelyet kifejezetten annak szentelnek, hogy felhívják a figyelmet a vadvilágra, és a fennmaradását fenyegető veszélyekre. A dátum azért pont március 3-a, mert 1973-ban ezen a napon írták alá a veszélyeztetett állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmét szabályozó úgynevezett washingtoni egyezményt (CITES).

A vadvilág napjának minden esztendőben van egy kiemelt témája. Ez idén a biodiverzitás, azaz az élővilág sokfélesége, az e sokféleséget fenyegető különféle veszélyek, illetve az, hogy mit tehet az emberiség a biológiai sokféleség megőrzése érdekében. Ez a téma annál inkább aktuális, mivel a következő évtized kritikus fontosságú a biológiai sokféleség védelme szempontjából. Az, hogy mit teszünk a biológiai sokféleség megőrzése terén az elkövetkező tíz évben, alapvetően fogja meghatározni az ökoszisztémák fennmaradását, egészséges működését és általában véve az emberi életet a Földön. A világnap jó alkalom felhívni a világ figyelmét arra, hogy mindenki tegyen lépéseket a vadon élő állatok és növények megóvása és a fenntartható használat biztosítása érdekében, még mielőtt késő lenne

A Fővárosi Állat- és Növénykertben állatbemutatókkal, látványteretésekkal, filmvetítésekkel, kreatív alkotóműhellyel, állomásponos játékkal, a Varázshegyben pedig a biológiai sokféleség védelmével kapcsolatos ismeretterjesztő programokkal készültek a vadvilág napjára, elsősorban az iskolai csoportok igényei szerint alakítva a kínálatot. A témák között szerepelt például a veszélyeztetett fajok nemzetközi kereskedelmének szabályozása, az orrszarvúk és a vadlovak védelme, a Bükk vadvilága, az állatkerti vadállatmentés, a felelős állattartás is. A programok megvalósításában az Állatkert több partnere is részt vett, így az Agrárminisztérium (CITES Igazgatási Hatóság), a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, a Herman Ottó Intézet, a Fővárosi Önkormányzat Rendészeti Igazgatóságának természetvédelmi őrszolgálata, a Jane Goodall Intézet, a Természetfilm.hu Tudományos Filmműhely és a Filmdzsungel Stúdió is.

Mit tesz az Állatkert a biológiai sokféleség védelmében?

Napjaink korszerű állatkertjei, így a Fővárosi Állat- és Növénykert is fontos szerepet játszik az élővilág sokféleségének megőrzésében. Egyrészt Magyarország legtöbbféle állatot bemutató állatkertjeként érzékelhetővé, megélhetővé, megtapasztalhatóvá teszi a biodiverzitást, és szemléletformáló munkájával hozzájárul a sokféleséget fenyegető veszélyek megismertetéséhez is. Másrészt aktív természetvédelmi tevékenységével számos fenyegetett faj védelmében, megőrzésében vesz részt.

Az állatkerti természetvédelem, illetve az ehhez kapcsolódó ismeretterjesztő, szemléletformáló munka főbb területei az alábbiak:

Fenyegetett fajok ex situ megőrzése – Az állatkertek természetvédelmi tevékenységének fontos területe a veszélyeztetett fajok élőhelyen kívüli, azaz ex situ megőrzése azok regionális szinten összehangolt, természetvédelmi célú szaporításával. A Fővárosi Állat- és Növénykert mintegy hetven fenyegetett faj, köztük több, a nyilvánosság körében is jól ismert (pl. gorilla, orangután, tigris), és számos kevésbé ismert (ázsiai vadkutya, tarvarjú) faj esetében is részt vesz az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (EAZA) égisze alatt működő tenyésztési programokban, nem egy esetben meghatározó szerepet játszva a munkában. Több faj (pl. tarvarjú, óriásvidra) esetében a vadonban való visszatelepítésre is sor került (vagy ilyen munka folyamatban van).

A természetes élőhelyeken zajló in situ programok szakmai támogatása – Az állatkertek a ritkuló fajok élőhelyen történő védelmében is fontos szerepet játszhatnak. A Fővárosi Állat- és Növénykert például a legkritikább hazai gerinces, a rákosi vipera védelmében vesz részt ilyen módon, de korábban az intézmény szakemberei a fakókeselyű élőhelyének rehabilitációjában is részt vettek a horvátországi Cres szigetén.

Mentőközponti működés – A természetvédelmi jogszabályok – például a washingtoni egyezmény – betartatása során a hatóságok által lefoglalt állatok átmeneti, esetleg végleges elhelyezése nem könnyű feladat, hiszen szakszerű ellátást kell biztosítani a számukra. Elhelyezési lehetőségeik és kapacitásaik függvényében hazai állatkertek, így a Fővárosi Állat- és Növénykert is együttműködik a hatóságokkal ilyen ügyekben is.

Vadállatmentés – Jóllehet ez világviszonylatban nem számít jellemző állatkerti feladatnak, a Fővárosi Állat- és Növénykert komoly vadállatmentő munkát is végez. Magyarországon őshonos, vadon élő, védett vagy fokozottan védett állatfajok olyan egyedeinek mentéséről van szó, amelyek valamilyen ok miatt emberi segítségre szorulnak (törött szárnyú gólyák, mérgezett sasok, fészekből kiesett énekesmadár fiókák, elárvult kismókusok, telelésben megzavart denevérek, segítségre szoruló sünök stb.). A cél természetesen az, hogy az állatok sikeres rehabilitáció után visszakerüljenek természetes élőhelyükre. A 2019-es esztendőben az Állatkert minden korábbinál több, 2201 mentett állatnak nyújtott segítséget.

Őshonos háziállatok megőrzése – Bár a biodiverzitás, az élővilág sokféleségének fogalmát általában a vadon élő, nem domesztikált élőlényekre értjük, fontos genetikai örökséget jelentenek az ember tenyésztő munkája nyomán létrejött különféle háziállat fajták is. A Fővárosi Állat- és Növénykert a múltban több őshonos vagy régen honosult kárpát-medencei fajta, többek között a magyar szürkemarha, a hucul ló, de számos magyar kutyafajta megmentésében is fontos szerepet játszott.

Tudásközpont – Az állatkertek tudásközpontként is tudják támogatni a veszélyeztetett fajok természetes élőhelyén folyó programokat. Az élőhelyek széttöredezése, fragmentálódása miatt például a terepi vadvédelemben is egyre fontosabbak azok a tapasztalatok, amelyek az állatkerti populációk fenntartása során összegyűltek. Emellett az állatkertekben kidolgozott eljárások is fontos szerepet játszhatnak a vadonbeli vadvédelmi tevékenység során. Például a világon az első, és a második mesterséges termékenyítésből született orrszarvú is a Fővárosi Állat- és Növénykertben született (német, osztrák és magyar szakemberek együttműködése nyomán), maga az eljárás pedig fontos eszköz az orrszarvúak élőhelyen történő védelmében is.

Biodiverzitás bemutatása, érzékeltetése – A Fővárosi Állat- és Növénykert egyik specialitása a bemutatott állatok (és növények) sokfélesége. Csaknem 900 különféle állatot láthat itt a látogató, többfelét, mint az ország bármelyik más állatkertjében. Sőt, ez a fajgazdagság európai, nemzetközi összehasonlításban is kimagasló. Ráadásul nemcsak a bemutatott fajok pusztá száma nagy, hanem ez a sokféle faj különösen sokféle állatcsoportot is képvisel. A világ sok állatkertjében főleg emlősöket és madarakat láthat a látogató, esetleg néhány hüllőt is, de a többi állatcsoport általában erősen alulreprezentált, esetleg teljesen hiányzik. A magyar főváros állatkertjében azonban az emlősök és madarak fajainak sokasága mellett sokféle hüllővel, kétéltűvel, különféle halakkal, illetve gerinctelenekkel is találkozhatnak a látogatók. A változatos gyűjteménynek épp az a célja, hogy a nagyközönségnek az élővilág sokféleségének minél szélesebb keresztmetszetét mutassák be, egyúttal érzékelhetővé téve magát a sokféleséget, mint az élővilág egyik legfőbb jellemzőjét.

A biodiverzitást fenyegető veszélyek bemutatása – Az állatkertek fontos feladata, hogy bemutassák, mely fajokat, és mi okból fenyegeti a kipusztulás veszélye. A Fővárosi Állat- és Növénykertben mind az állattartó helyeknél elhelyezett információs felületeken, mind a zoopedagógiai munka keretében arra törekednek, hogy ezekre a kérdésekre is felhívják a nagyközönség figyelmét. Az ismeretterjesztő munka a veszélyek bemutatásán túl a lehetséges megoldásokkal is foglalkozik, így például a washingtoni egyezmény (CITES), illetve az ezzel kapcsolatos tevékenységek témakörében is volt már kiállítás az Állatkertben.

A természetvédelem és környezetvédelem kapcsolatának bemutatása – Bár ez a két fogalom sokak számára nehezen különböztető meg – a környezet- és a természetvédelem nem azonos fogalmak. A környezetvédelmi problémák azonban, mint a vizek szennyezése, a nagy mennyiségű műanyag hulladék, vagy az üvegházhatású gázok kibocsátása, általában jelentős tényezők a veszélyeztetett fajok

fenyegetettségének kialakulásában. A környezetvédelmi kérdések tehát gyakran természetvédelmi, és pedig a biodiverzitást érintő kérdések is egyben. Az Állatkert egyrészt saját működése során is igyekszik megtalálni a leginkább környezetbarát megoldásokat, például a hulladék mennyiségének csökkentésében, és az össz mennyiségben belül az újrahasznosítható rész arányának növelésében, a geotermikus energiával történő fűtés terén és más területeket is. Ezeket a megoldásokat természetesen a kertet felkereső nagyközönséggel is ismertetik. A szelektív hulladékgyűjtés, a hulladékgyűjtő szigetekenél elhelyezett információs felületek, amelyek az óceánok műanyagokkal való elszennyeződésére hívják fel a figyelmet, vagy az eldobható csomagolóanyagok visszaszorulása, a PET palackok száműzése az állatkerti vendéglátó létesítményekből a közönség számára példát mutató tapasztalatok. Mint ahogyan az is, hogy az Állatkert felemelte a szavát a mobiltelefonok újrahasznosítása érdekében, rámutatva, hogy ez nemcsak környezet-, hanem természetvédelmi kérdés is, hiszen a mobil eszközök gyártásához szükséges nyersanyagok jelentős részét épp a gorillák természetes élőhelyén bányásszák.

Társadalmi mozgósítás – Az állatkertek, gyakran nemzetközi együttműködésben, konkrét cselekvésre is mozgósíthatják látogatóikat olyan ügyekben, amelyek a biodiverzitás megőrzését is érintik. A Fővárosi Állat- és Növénykertben például a CITES-szel kapcsolatos információ átadás, amely korábban ezzel kapcsolatos kiállításokban is teteszt öltött, sok látogatóban tudatosította a veszélyeztetett fajokból készült tárgyak vásárlásával kapcsolatos problémákat. A mobiltelefonok újrahasznosításával kapcsolatos akció szintén társadalmi mozgósításnak is felfogható. Mint ahogyan az intézmény részvétele EAZA által szervezett kampányokban is. A kampányok között volt már, amely például Madagaszkár (mint biodiverzitási forró pont) élővilágának védelmével, vagy a veszélyeztetett teknősfajokkal, illetve a tigrisek vadonbeli védelmével foglalkozott, információkat átadva és esetenként támogatásokat is gyűjtve a vadonban zajló természetvédelmi programokhoz. A legemlékezetesebb ilyen kampány az úgynevezett bozóthús válsággal foglalkozott. Az ezzel kapcsolatos ismeretátadás (kiállítás az emberszabásúak házában) mellett a kampányhoz egy aláírásgyűjtés is társult egy olyan petícióhoz, amely azt kérte az Európai Parlamenttől, hogy az érintett országokkal folytatott tárgyalások során a bozóthús válság megoldása is szerepeljen a témák, szempontok között. A kampányban 180 állatkert vett részt, a petíciót pedig közel 2 millió fő írta alá (ami Európa történetének egyik legnagyobb civil kezdeményezését jelenti): a Fővárosi Állat- és Növénykert volt az az intézmény, amely a hetedik legtöbb aláírást gyűjtötte össze! Külön érdekesség, hogy a kampány idején Magyarország még nem volt az EU tagja.

Kövessen minket az interneten is!



www.zoobudapest.com
www.facebook.com/allatkert



www.holnemvoltvar.hu
